

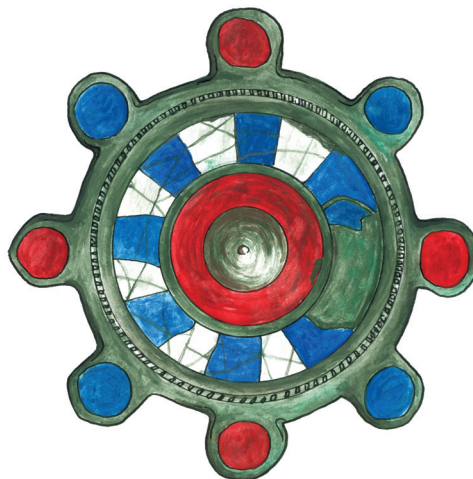
PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE
w Warszawie

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

TOM (VOL.) LVIII
2006

WARSZAWA 2006 VARSOVIE

**WIADOMOŚCI
ARCHEOLOGICZNE**

TOM LVIII

Redaguje zespół / Editorial staff:

mgr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji / managing editor), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny / editor in chief),
prof. dr hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego / subeditor), mgr Grażyna Orlińska,
mgr Radosław Prochowicz, mgr Andrzej Jacek Tomaszewski, doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz

Tłumaczenia / Translations:

Anna Kinecka, Marta Stasiak-Cyran, Andrzej Jacek Tomaszewski
Jacek Andrzejowski

Skład i łamanie / Layout:

JRJ

Rycina na okładce: emaliowana zapinka brązowa
z Babiego Dołu-Borcza, pow. Kartuzy (rys. L. Kobylińska)

Cover picture: enamelled bronze disc brooch
from Babi Dół-Borcz, distr. Kartuzy (drawn by L. Kobylińska)

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2006

© Autorzy, 2006

Państwowe Muzeum Archeologiczne jest instytucją kultury
finansowaną przez
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury. Ponadto nasze książki i czasopisma można zamawiać w PMA, tel. +48 (22) 831 32 21–25/110 lub pod adresem internetowym wydawnictwapma@pma.pl

Cennik wydawnictw, wykaz publikacji i pełen spis zawartości czasopism PMA: <http://www.pma@pma.pl/wydawnictwa>

Adres redakcji / Editorial office:

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 831 32 21–25/141,152; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: j.andrzejowski@pma.pl

SPIS TREŚCI

Contents

ROZPRAWY

- Elżbieta Ciepielewska, Schyłkowopaleolityczne i mezolityczne materiały krzemienne z badań powierzchniowych w międzyrzeczu Pilicy i Wisły 3
Final Paleolithic and Mesolithic flint materials from surface surveys between the Pilica and Vistula rivers
- Barbara Bargieł, Kultura strzyżowska w świetle znalezisk grobowych 65
The Strzyżów Culture in the light of burial finds
- Jan Schuster, O późnych zapinkach kapturkowych (A II 41) 101
Late spring-cover brooches (A II 41)

MISCELLANEA

- Anna Drzewicz, Niezdobiony naszyjnik brązowy z haczykowatym zapięciem ze zbiorów Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie 121
Bronze plain neck ring with hooked terminals from the collection of the State Archaeological Museum in Warsaw
- Anna Strobilin, Pęsetka brązowa z cmentarzyska kultury oksywskiej w Wyczechowie, pow. kartuski 127
Bronze tweezers from Oksywie Culture cemetery at Wyczechowo, distr. Kartuzy
- Magdalena Mączyńska, Agnieszka Urbaniak, Prowincjonalnorzymska zapinka tarczowata z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Babim Dole-Borczu, pow. kartuski 145
Provincial Roman disc brooch from Wielbark Culture cemetery at Babi Dół-Borcz, distr. Kartuzy
- Magdalena Mączyńska, Uwagi o niektórych typach zapinek II grupy serii wschodniej Oscara Almgrena 159
On selected variants of Oscar Almgren group II, eastern series, brooches
- Jacek Andrzejowski, Łukasz Maurycy Stanaśzek, Hanna Mańkowska-Płiszka, Modła, grób 169 – pierwsza trepanacja czaszki z okresu wpływów rzymskich z ziem polskich 185
Modła, grave 169 – first skull trepanation from the Roman Period at the territory of Poland
- Aleksandra Żórawska, Grób kultury wielbarskiej z cmentarzyska z wczesnej epoki żelaza w Tynwałdzie na Pojezierzu Iławskim 201
A Wielbark Culture grave from an Early Iron Age cemetery at Tynwałd in Iława Lake District

MATERIAŁY

- Andrzej Jacek Tomaszewski, Schyłkowopaleolityczne i mezolityczne materiały krzemienne z cmentarzyska kultury grobów klozowych w Wieliszewie 209
Final Paleolithic and Mesolithic flint materials from a Cloche Grave Culture cemetery at Wieliszew
- Teresa Węgrzynowicz, Cmentarzysko kultury grobów klozowych w Wieliszewie, pow. legionowski 215
Cemetery of Cloche Grave Culture at Wieliszew, distr. Legionowo
- Radosław Prochowicz, Osada z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu rzymskiego w Strzyżowie, pow. hrubieszowski, w świetle badań z lat 1935–1937 i 1939 265
Late Pre-Roman and Roman Period settlement from Strzyżów, distr. Hrubieszów. Insights from investigation made in 1935–1937 and 1939

Andrzej Maciałowicz, Cmentarzysko kultury przeworskiej z młodszego okresu przedrzymskiego w Suchodole, pow. sochaczewski Przeworsk Culture cemetery from Late Pre-Roman Period at Suchodół, distr. Sochaczew	283
ODKRYCIA	
Marek Zalewski, Rogowy harpun z rzeki Wilgi An antler harpoon from the Wilga river	371
Jerzy Libera, Niecodzienny zabytek z Polesia Lubelskiego An unusual artefact from Polesie Lubelskie	372
Jerzy Libera, Barbara Matraszek, Znaleźiska grobowe (?) kultury mierzanowickiej na Mazowszu Burial finds (?) from the Mierzanowice Culture in Mazowsze	374
Tadeusz Wiśniewski, Unikatowy zabytek spod Starachowic A unique find near Starachowice	375
Marek Florek, Siekierka brązowa z miejscowości Senisławice, pow. kazimierski Bronze axe from Senisławice, distr. Kazimierza Wielka	377
Mirosława Andrzejowska, Łukasz Maurycy Staniszek, Groby klozowe na warszawskiej Sadybie Cloche graves from Sadyba in Warsaw	378
Radosław Prochowicz, Szpila holenderska ze stanowiska 4 w Tomaszach, pow. ostrołęcki Holstein pin from Tomasz, distr. Ostrołęka, site 4	384
Zbigniew Nowakowski, Nowe znaleziska z Kamieńczyka, pow. wyszkowski New finds from Kamieńczyk, distr. Wyszaków	388
Piotr Łuczkiwicz, Perespa – kolejne cmentarzysko z okresu rzymskiego ze wschodniej Lubelszczyzny? Perespa – a previously unknown Roman Period cemetery from the eastern Lublin Region?	390
Renata Madyda-Legutko, Judyta Rodzińska-Nowak, Joanna Zagórska-Telega, Prusiek, pow. sanocki, stan. 25. Pierwsze cmentarzysko ludności kultury przeworskiej w polskich Karpatach Prusick, distr. Sanok, site 25. The first Przeworsk Culture cemetery recorded in the Polish Carpathians	394
Jacek Andrzejowski, Łukasz Maurycy Staniszek, Andrzej Grzymkowski, Nieznane cmentarzyska z okresu wpływów rzymskich w Żmijewie Kościelnym i Żmijewie Gajach, w pow. mławskim New cemeteries from the Roman Period at Żmijewo Kościelne and Żmijewo Gaje, distr. Mława	401
Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz, Cezary Sobczak, Ażurowa zapinka ze wsi Szczeberka, pow. augustowski – import czy naśladownictwo? Openwork brooch from Szczeberka, distr. Augustów: import or imitation?	407
Marek Florek, Wczesnośredniowieczny pochówek szkieletowy z Sandomierza Early Medieval inhumation burial from Sandomierz	410
WYKAZ SKRÓTÓW	413

- Sidorom, V. V. (Сидором, В. В.)
1992 *Mnogoslojnye stoánki verhnetiskogo bassejna Varos i Ázykovo*, [w:] *Mnogoslojnye stoánki verhnego Povolž'á* (red. V. V. Sedov), Moskva, s. 4–113.
- Smoczyńska, Ł.
1953 *Kultura ceramiki wstęgowej w Wielkopolsce*, FAP III, 1952, s. 1–84.
- Telepko, K.
1986 *Badania wykopaliskowe na stanowisku 1 w Sobiborze, gm. Włodawa*, Informator o badaniach w województwie chełmskim w 1985 r., Chełm, s. 2–3.
- Tret'ákov, V. P. (Третьяков, В. П.)
1972 *Kul'tura ámočno-grebenčatoj keramiki v lesnoj polose evropejskoj časti SSSR*, Leningrad.
- Zakościelna, A.
1996 *Krzemieniarstwo kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki mallowanej*, Lubelskie Materiały Archeologiczne X, Lublin.

AN UNUSUAL ARTEFACT FROM POLESIE LUBELSKIE

Summary

The Institute of Archaeology of the Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, obtained an artefact which was accidentally found a few years earlier at the territory of the village of Polubicze Wiejskie I, comm. Wisznice, distr. Biała Podlaska, woj. lubelskie.

It is a stone hoe with an elongated (high) trapezoidal outline in plan. It was made from a layered rock of the quartzite sandstone type, with natural front surfaces. It was polished only at the cutting edge and only slightly on the sides. In cross section, the hoe resembles a quadrangle with rounded sides, especially the top side. It has a cutting edge, which in side profile is situated at the extension of one of the surfaces of the front side. Measurements: length – 18.5 cm, width of cutting edge – 7.5 cm, of butt – 4 cm, thickness – 1.8–2 cm, weight – 400 g (Fig. 1).

Morphologically similar items are known from the territory of Russia – the area of the Oka and upper Volga basins (the settlements Dubrovichi, Russko-Lugovskaya, the cemetery at Yazykovo I), Belarus – from the middle Berezyna River (Zhukovets), as well as Ukraine – eastern areas of the Black Sea (Kistrik). This points out to an eastern origin of the item under study. In the case of cultural influences from the area of the East-European Lowland, this would be an import (?) from the circle of cultures of the forest zone (sub-Neolithic) reaching the left bank of the middle Bug basin. This phenomenon should be referred to the turn of the 3rd and 2nd millennia BC.

thum. M. Stasiak-Cyran

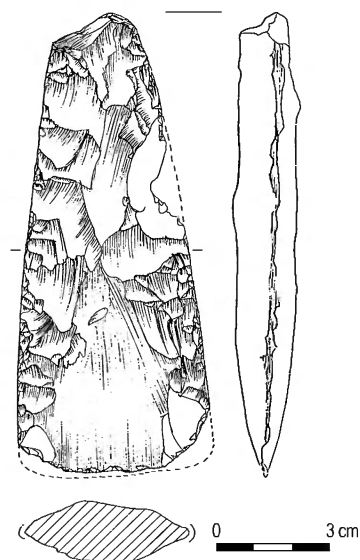
Jerzy Libera
Barbara Matraszek

ZNALEZISKA GROBOWE (?) KULTURY MIERZANOWICKIEJ NA MAZOWSZU

Za pośrednictwem mgr. Andrzeja Wasilewskiego, słuchacza studium podyplomowego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, jesienią 2004 roku autorzy otrzymali do opracowania zabytek. Został on znaleziony przed laty na terenie wybierzyska piasku położonego bezpośrednio nad tzw. Jeziorem Piwońskim, około 250 m na południe od wsi Piwonin, gm. Sobienie-Jeziory, pow. otwocki, woj. mazowieckie.

Jest to siekiera (Ryc. 1) o trapezowatym obrysie płaszczyznowym zwieńczona niezbyt regularnym łukowatym obuchem, w części płaszczyznowym, w części krawędziowym. Dwustronne gładzenie ograniczono do ostrza. W przekroju poprzecznym jest soczewkowata, o krawędziach bocznych szlifowanych na całej

długości. Jeden z boków oraz łukowate ostrze są wtórnie, zapewne współcześnie, zbite. W miejscu przeznaczonym na mocowanie styliska brak jest wybliszczeń czy otarć. Siekiera została wykonana z krzemienia wołyńskiego, bardzo ciemnoszarego, szklistego, z jasnymi plamkami nieregularnie rozmieszczonymi. Wymiary siekiera wynoszą: zrekonstruowana długość – 14,2 cm, szerokość ostrza – 5,2 cm, najw. grubość korpusu 1,7 cm¹.

Ryc. 1. Piwonin, pow. Otwock. Siekiera z krzemienia wołyńskiego. Rys. J. Libera

Fig. 1. Piwonin, distr. Otwock. Volhynian flint axe. Drawn by J. Libera

W tym rejonie, dawniej zajęтым przez pola uprawne, odkryto przed laty krzemienny „grot”. Okaz przechowywany jest w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie (nr inw. PMA II/7843) i opisany jako pochodzący z miejscowości Sobieńki² (Ryc. 2).

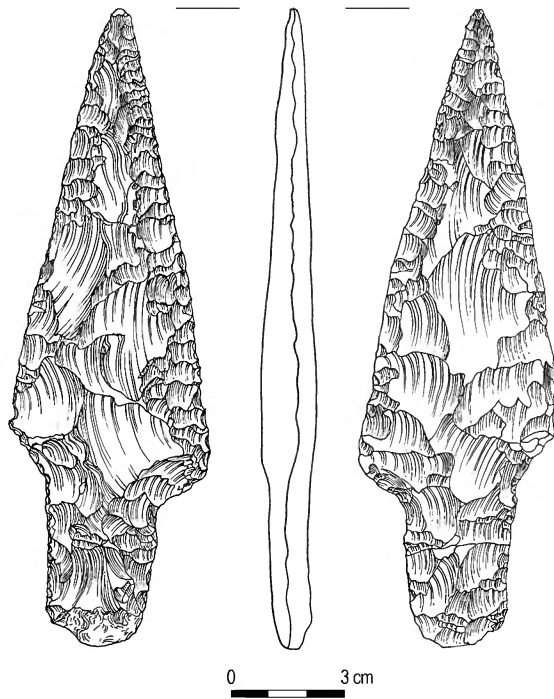
Jest to płoszcze o trójkątnym asymetrycznym ostrzu i lekko rozszerzającym się trzonku zakończonym łukowatą podstawą wyraźnie zagładzoną. Jeden z boków trzonka oraz nasada ostrza mają intensywne dwustronne wyświecenia. Płoszcze wykonane jest z krzemienia wołyńskiego o wyraźnie ciemnoczekoladowej barwie, szklistego, z jasnymi nieregularnymi plamkami przy ostrzu. Jego parametry: długość – 16,8 cm, szerokość ostrza – 5,3 cm, najw. grubość korpusu 1,5 cm, waga – 11,21 dkg.

Niezależnie od możliwości powiązania ze sobą tych dwóch zabytków, bez wątplenia elementem precyzyjniejszym w datowaniu jest „grot”. Stanowi jedną z odmian płoszczy typu Czerniczyn-Torczyń – typ BBI1/2 według klasyfikacji J. Libery (2001, s. 27). Tego typu formy wiązane są z wczesnobrązową kulturą mierzanowicką (m.in. B. Bargieł, J. Libera 2004, s. 181–182). Podobne zabytki z Mazowsza – w postaci znalezisk luźnych – pochodzą z miejscowości Samorządki, pow. garwoliński (zbiory PMA, nr inw. II/4105) oraz Olszyc Szlachecki, pow. siedlecki (zbiory PMA, nr. inw. II/3589; J. Mikulski 1961, ryc. 16).

Występowanie siekier dwuściennych w tej strefie ziem polskich – z reguły luźno znalezionych (por. A. Zakościelna, J. Libera 1991, mapa 3) – należy natomiast łączyć przede wszystkim z aktywnością ludności kultur: ceramiki sznurowej, mierzanowickiej i trzcinieckiej, których obecność w różnym stopniu jest potwierdzona na terenie Mazowsza (m.in. B. Bargieł, A. Zakościelna 2005, s. 43). Dotychczasowe studia nad ich morfologią nie dają możliwości jednoznacznego powiązania chronologiczno-kulturowego, mimo istnienia szeregu cech drugorzędnych, być może umożliwiających takie przyporządkowanie.

¹ Okaz przechowywany jest u p. A. Wasilewskiego, we wsi Miętne koło Garwolina.

² Zob. notatki prasowe: (es [E. S o l i i Ń s k a]), *Ostrze na polu*, „Sztandar Młodych” nr 123 (23.05.1980), s. 4; W. P i e t r u s z c z u k, *Co drugi dzień znalezisko*, „Zielony Sztandar” nr 26 (29.03.1981), s. 6–7. W literaturze zabytek opisał J. G ł o s i k (1993, s. 226, ryc. 30c). Zob. także J. L i b e r a 2001, s. 146; S. S a ł a c i Ń s k i, A. J. T o m a s z e w s k i 2001, ryc. 18.

Ryc. 2. Sobieńki, pow. Otwock. Płaszcze z krzemienia wołyńskiego.
Rys. B. Karch

Fig. 2. Sobieńki, distr. Otwock. Volhynian flint projectile point.
Drawn by B. Karch

Oba zabytki (siekiery i płaszcze) mogą być śladem zniszczonego bezceramicznego grobu (lub grobów) kultury mierzanowickiej, których datowanie należy odnieść do jej wczesnej fazy (por. B. Bargieł, J. Libera 2005)³. Podobne płaszcze, wykonane również z krzemienia wołyńskiego, stanowiło wyposażenie – obok siekiery i kamiennego topora (zabytków bliżej nieokreślonych; okazy zaginęły) – pochówku z Woli Wodyńskiej, pow. Siedlce (J. Przyborowski 1882, s. 190–191, ryc. na s. 190)⁴.

Dr hab. prof. UMCS Jerzy Libera
Instytut Archeologii UMCS w Lublinie
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4
20-031 Lublin
e-mail: jlibera@o2.pl

Mgr Barbara Matraszek
Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie
ul. Długa 52 «Arsenał»
00-241 Warszawa
e-mail: neolit@pma.pl

BIBLIOGRAFIA

- Bargieł, B., Libera, J.
2004 „Groty typu strzyżowskiego” – mit a rzeczywistość, [w:] *Przez pradzieje i wczesne średniowiecze. Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby* (red. J. Libera, A. Zakościelna), Lublin, s. 169–187.

³ W opracowaniu źródłowym płaszcze bezpodstawnie przyporządkowano kulturze strzyżowskiej (por. J. Głósik 1993, s. 226).

⁴ J. Przyborowski (1882, s. 191) przytacza kolejne znalezisko płaszcza z pobliskiej wsi *Bojmie* (Bojmie, pow. siedlecki). Jest to jednak „grot” o odmiennym – liściowatym – ostrzu, jakkolwiek również związany z ludnością kultury mierzanowickiej.

- 2005 *Zespoły grobowe z krzemiennymi płaszczami w Małopolsce i na Wołyniu*, WA LVII, 2004–2005, s. 3–27.
- Bargieł, B., Zakościelna, A.
2005 *Stan badań nad neolitem i wczesną epoką brązu na wschodnim Mazowszu i Podlasiu*, [w:] M. Dulnicz (red.), *Problemy przeszłości Mazowsza i Podlasia*, Archeologia Mazowsza i Podlasia. Studia i Materiały III, Warszawa (2004), s. 37–45.
- Głósik, J.
1993 *Katalog Pogotowia Archeologicznego za lata 1977–1981*, WA LII/2, 1991–1992, s. 209–234.
- Libera, J.
2001 *Krzemienne formy bifacjalne na terenach Polski i zachodniej Ukrainy (od środkowego neolitu do wczesnej epoki żelaza)*, Lublin.
- Mikulski, J.
1961 *Olszyc Szlachecki, pow. Siedlce*, ZOW XXVII/4, s. 338.
- Przyborowski, J.
1882 *Wycieczki nad Wieprz*, WA IV, s. 179–194.
- Sałaciński, S., Tomaszewski, A. J.
2001 *Mazowsze w epoce kamienia*, [w:] *Archeologia na Mazowszu*, ZOW 56/1–2, s. 9–19.
- Zakościelna, A., Libera, J.
1991 *Wykorzystanie surowców krzemiennych z okolic Świeciechowa w schyłkowym neolicie i we wczesnej epoce brązu w Polsce południowowschodniej*, [w:] *Schyłek neolitu i wczesna epoka brązu w Polsce środkowo-wschodniej (materiały z konferencji)* (red. J. Gurba), *Lubelskie Materiały Archeologiczne VI*, Lublin, s. 135–180.

BURIAL FINDS (?) FROM THE MIERZANOWICE CULTURE IN MAZOWSZE

Summary

Several years ago, a Volhynian flint axe was found in a sand extraction pit located directly at the so-called Piwonin Lake, some 250 m south of the village of Piwonin, comm. Sobienie-Jeziory, distr. Otwock, woj. mazowieckie. The measurements are: reconstructed length – 142 mm, width of cutting edge – 52 mm, maximal thickness of the body – 17 mm.

A flint ‘spearhead’ also comes from the vicinity, that is, from Sobieńki village. It is a projectile point made of Volhynian flint with the following measurements: length – 168 mm, width of the cutting edge – 53 mm, maximal thickness of the body – 15 mm, weight – 112.1 g.

The appearance of both artefacts (axe and projectile point) can be viewed as remains of a non-ceramic grave or graves of the Mierzanowice Culture, which should be dated to the early phase of this culture (cf B. Bargieł, J. Libera 2005). Similar projectile point made of Volhynian flint constituted, apart from a nondescript axe and stone battle-axe which were lost, the furniture of the burial from Wola Wodyńska, distr. Siedlce (J. Przyborowski 1882, p. 190–191, fig. p. 190).

tłum. M. Stasiak-Cyran

Tadeusz Wiśniewski

UNIKATOWY ZABYTEK SPOD STARACHOWIC

Wiosną 2002 r. na terenie wsi Tychów Nowy, gm. Mirzec, pow. starachowicki, woj. świętokrzyskie, podczas prac w przydomowym ogródku znaleziono interesujący wyrób krzemienny. Do publikacji udostępniony został dzięki uprzejmości p. Katarzyny Pisarek, mieszkanki Starachowic, gdzie jest przechowywany.

Jest to regularny przedmiot o obrysie płaszczyznowym trapezowatym z lekko ściętym i zaokrąglonym obuchem, częściowo

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

LIST OF ABBREVIATIONS OF PERIODICALS AND SERIAL PUBLICATIONS

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków	MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest	PA	– „Památky archeologické” (wcześnie: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)	PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa	PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha	PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford	Prahistoria ziem polskich	– <i>Prahistoria ziem polskich</i> , tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin	Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn	PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”, Lübstorf (wcześnie: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”, Schwerin/Rostock/Berlin)	RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum	RB	– „Rocznik Białostocki”, Białystok
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześnie: „Fontes Praehistorici”), Poznań	RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa	SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź	SIA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
JmV	– „Jahresschrift für mitteleuropäische Vorgeschichte”, Halle/Saale	SovArch	– „Sovetskaâ Archeologia” (Советская археология), Moskva
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz	SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa	SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР), Moskva	WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva	ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków	ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa		
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa		
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)		

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa 2006. Wydanie I. Nakład 500 egz.
Druk i oprawa: DRUKARNIA Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa